

Fagutviklings- og forskningsprosjekter

Hvordan utforme søknader om midler?

Har du en ide du ønsker å prøve ut i praksis, eller går du med «en forsker i magen»? Da er første skritt gjerne å utforme en søknad for å skaffe midler til å realisere ideen eller prosjektet.

AV INGVID KJEKEN

Hva kan man søke midler til?

Midler gis som regel til fagutviklings- eller forskningsprosjekter, det vil si tidsavgrenset arbeid eller studier som har en definert begynnelse og slutt. Både fagutvikling og forskning innebærer bevisst og systematisk arbeid over tid. Men mens fagutvikling rettes mot å omsette etablert kunnskap i praksis gjennom å utvikle eller forbedre produkter, prosesser, systemer og tjenester (1), er forskning virksomhet som utføres med vitenskaplige metoder for å frembringe ny gyldig kunnskap som er relevant for klinisk praksis, og som kvalitetssikres og formidles gjennom fagfelleverderte publikasjoner (2).

Forskning vil imidlertid nesten alltid innebære fagutvikling gjennom systematisering av vurderingsmetoder og intervensjoner, og fagutvikling gir ofte inspirasjon til å gå videre med forskning der man undersøker problemstillinger og spørsmål som melder seg underveis i utviklingsprosjektet.

Hvor kan man søke midler

Finansiering av fagutvikling og forskning kan søkes en rekke steder. Det mest nærliggende er å undersøke om eget arbeidssted har tilgjengelige midler. Videre lyser Norsk Ergoterapeutforbund årlig ut 120 000 kr som bli-

kes til å stimulere utvikling og forskning i større og mindre prosjekter.

Store nasjonale finansieringskilder for forskning er Norges Forskningsråd (NFR) og de regionale helseforetakene (Helse Sør-Øst, Helse Vest osv). NFR opererer med programforskning, og søknader må knyttes tematisk opp til de programmene rådet til en hver tid har. De regionale helseforetakene har også satsningsområder det kan være strategisk lurt å lenke egne prosjekter opp mot. For å søke de regionale helseforetakene må man dessuten arbeide i et helseforetak tilknyttet det regionale foretaket.

En annen aktuell finansieringskilde er Stiftelsen Helse og Rehabilitering, som hvert år deler ut midler til prosjekter rettet mot henholdsvis forebygging, rehabilitering og forskning. I de to første kategoriene er det rom for både fagutvikling og prosjekter som er i grenseland mot forskning, mens forskningsmidlene i hovedsak går til 3-årige PhD eller post.doc.-prosjekter.

Pasientorganisasjoner, ideelle organisasjoner, og stiftelser og legater lyser også ofte årlig ut midler. For ansatte på høyskoler og ergoterapeuter som arbeider innenfor spesifikke fagfelt kan det dessuten være aktuelt å alliere seg med fagmiljøer i andre land, og sammen søke om midler fra internasjonale organisasjoner eller fora.

Før du begynner å skrive søknad

Uavhengig av hvor og hvilken type prosjekt det søkes midler til er det viktig å lese retningslinjene for tildeling nøye, og passe på å få med alle formaliteter i den endelige søknaden. Dersom organisasjonen eller stiftelsen har utarbeidet en mal bør man bruke denne. I søknaden kan det være lurt å

synliggjøre at prosjektet retter seg mot en aktuell problemstilling ved å bruke formuleringer fra strategidokumentene til offentlige instanser eller organisasjonen du søker midler fra/gjennom. Et annet tips er å sjekke hva organisasjonen har gitt midler til før – det gir gjerne noen ideer om hvilke prosjekter de prioriterer og som dermed har sjanse til å nå opp. Kjenner du noen som har skrevet gode søknader på noe som ligner det du er opptatt av er det lurt å lese og lære av disse. Husk dessuten at i de fleste utvalg som vurderer søknader har man kort tid på behandlingen av hver søknad. Prosjektbeskrivelsen bør derfor være kort, poengtert og informativ. Ikke overskrid antall tillatte sider, og prøv å få til en slående tittel og en god innledning av søknaden, slik at du fanger interessen fra første stund.

Prosjektbeskrivelse

Det viktigste i en søknad er prosjektbeskrivelsen. Innholdet i slike beskrivelser følger i prinsippet fasene i prosjekt-prosessen og forklarer hvordan arbeidet skal organiseres og gjennomføres i hver fase underveis. Et eksempel på en slik arbeidsprosess er vist i figur 1. Prosjekter inneholder i hovedsak de samme fasene enten de retter seg mot fagutvikling eller forskning, men kravet til klart formulerte problemstillinger og utfyllende bakgrunnsinformasjon er som regel større når man søker om forskningsmidler.

Søknad om midler til fagutvikling

I beskrivelse av utviklingsprosjekter bør man starte med en kort beskrivelse av tema for prosjektet, og begrunne hvorfor det er viktig at nettopp dette prosjektet blir gjennom-

Ingvid Kjekken er ergoterapeutspesialist i somatisk helse, PhD, og arbeider som forsker ved Nasjonalt revmatologisk rehabiliterings- og kompetansesenter. Ved kongressen presenterte hun blant annet «Hva er en

Cochrane systematisk oversikt?»

ført. Om noen andre har gjort noe lignende bør man henvise til det, og forklare hva som er nytt eller forbedret i eget prosjekt. Skal man i gang med et nybrottsarbeid er det lurt å poengtere dette, og samtidig underbygge med teori og/eller erfaring på hvilken måte man antar det man skal gjennomføre vil gi positivt utbytte.

Konkretiser mål for prosjektet, hvem prosjektet retter seg mot (målgruppe) og hvilken nytte eller utbytte de vil ha av tilbudet, produktet eller tiltaket. Deretter beskrives hvordan man har tenkt å gjennomføre prosjektet, med en plan for faser, milepæler og når disse skal være gjennomført eller nådd.

Det anbefales videre at man har en prosjektgruppe i ryggen.

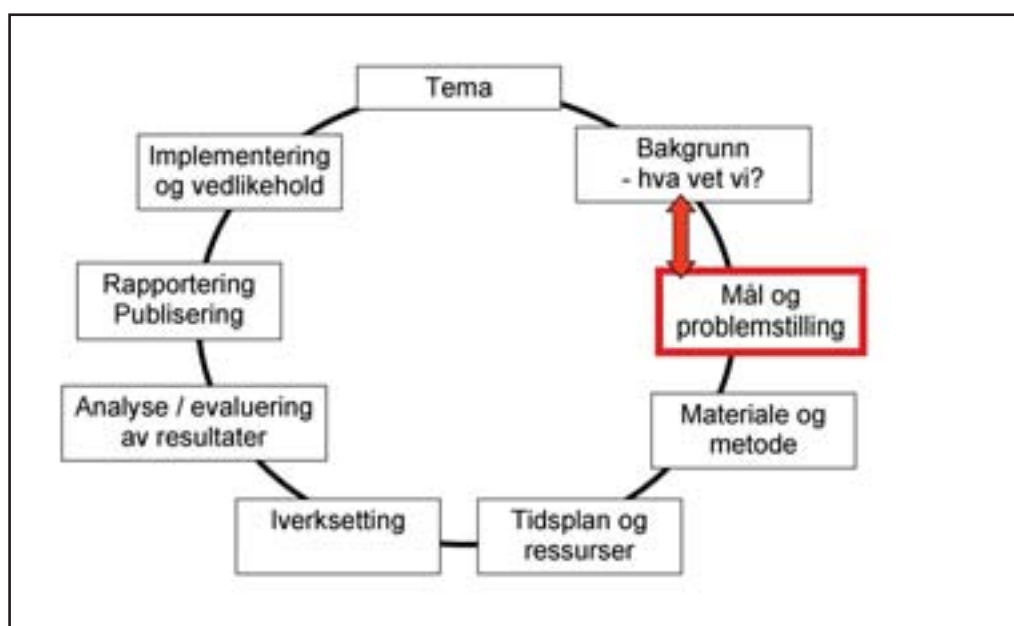
Medlemmene i denne bør beskrives kort i forhold til kvalifikasjoner og ansvarsområder. Man bør også sikre seg en veileder som kan delta i utforming av prosjektet, følge prosessen, og bistå med råd og innspill underveis. Søkers og hovedveilederes CV bør alltid vedlegges, og har man ikke en CV fra før bør man legge arbeid i å utarbeide en slik. Igjen er det lurt å se hvordan andre har utformet sine og bruke gode eksempler som mal.

Beskrivelsen bør også inneholde en plan for ressursbruk og et budsjett hvor det fremgår tydelig hva man selv bidrar med, og hva det søkes midler til å finansiere.

Avslutningsvis bør man beskrive hva det endelige resultatet skal være, og hvordan dette skal videreføres og formidles når prosjektet er avsluttet.

Tips for søknader om midler til utviklingsarbeid

Klara Jacobsen, høgskolelektor ved Høgskolen i Sør-Trøndelag, har flere års erfaring som leder av utvalget for forebygging i stiftelsen Helse og Rehabilitering. Hun understreker at det er viktig å ha en klart formulert målsetning for prosjektet, og at man bør beskrive og prioritere tiltak som er av stor betydning for spesielle målgrupper heller enn for eget fag eller profesjon. Videre anbefaler hun å tydeliggjøre at tiltaket er i tråd med nasjonale føringer, og klargjøre og begrunne om midlene skal benyttes til utvikling av tjenestetilbudet for en

Figur 1: Faser i prosjektarbeid

bestemt befolkningsgruppe eller til fagutviklingsarbeid av mer generell samfunnsmessig betydning. At tiltaket fører til integrering og deltagelse framfor segregering er en styrke, like så at brukergruppen er representert i prosjektgruppen som deltakere og aktører, og ikke kun som mottakere av tjenester eller tiltak.

Det er også en fordel om organisasjonen prosjektet utgår fra og de instanser man samarbeider med bidrar med midler til prosjektet, og at dette kommer tydelig frem i søknaden.

Søknad om midler til forskning

Å stille de gode spørsmålene: Forskning starter gjerne med et spørsmål. Det kan være noe man lurer på, undres over eller vil vite mer om, eller det kan være noe man synes man «vet» av erfaring, men ikke kan underbygge med fakta. Det viktigste i et forskningsprosjekt er nettopp å formulere disse spørsmålene. Hva er hovedhensikten med prosjektet, hva er det underliggende temaet, og hva er hovedproblemstillinger eller forskningsspørsmål? Ofte kan det i tillegg være lurt å formulere delspørsmål til hvert hovedspørsmål, eller utforme hypoteser som klargjør hva man ønsker å få bekreftet eller avkreftet. At prosjektet omhandler tema eller grupper hvor det mangler kunnskap eller tilbud, at det retter seg mot noe som gjelder

mange, at målgruppen har en alvorlig tilstand, at man ønsker å prøve ut en rimelig intervensjon og/eller en intervensjon med stor forventet effekt vil være faktorer som øker sjansen for at prosjektet vurderes som interessant.

Når forskningsspørsmålet er formulert bør det sjekkes og kvalitetssikres. Friis og Vaglum har formulert følgende liste med spørsmål man bør stille (3):

- Kan spørsmålet besvares med tilgjengelige metoder?
- Hvordan vil resultatet se ut?
- Hvilke slutninger kan trekkes?
- Who cares?
- Vil resultatene kunne knyttes til annen forskning?
- Hvilken arbeidsinnsats kreves?
- Er problemet sentralt eller perifer?
- Vil spørsmålet fortsatt være aktuelt etter avslutning?
- Er spørsmålet motepreget?
- Er forskningsspørsmålet passe stort?

Innhold i prosjektbeskrivelsen:

Det anbefales å begynne prosjektbeskrivelsen med en innledning der hensikt, målgruppe, design, intervensjon (dersom det er en effektstudie) og nytte beskrives med 4-5 setninger. Det sikrer at leseren med en gang skjønner hva prosjektet handler om, og kan lese og forstå den etterfølgende informasjonen i lys av dette.

Deretter bør tema presenteres, til-

faglig

gjengelig og oppdatert kunnskap oppsummeres, og man bør begrunne hvorfor akkurat dette prosjektet er viktig. Denne delen munner gjerne ut i mål, problemstillinger, forsknings-spørsmål og/eller hypoteser.

Så følger en metodedel, hvor fremgangsmåtene i prosjektet beskrives. Her bør det gå klart frem hvordan studien skal utformes (studiedesign), hvordan man skal gå frem for å innhente informasjon, og hvilke metoder eller instrumenter som skal brukes. Videre bør informanter eller deltagere i studien beskrives, sammen med rekrutteringsprosedyrer og eventuelt anslag for hvor mange deltagere man trenger og hvor lang tid det vil ta å få tilstrekkelig antall.

Man bør også ha en plan for hvordan informasjonen skal bearbeides og analyseres.

Forskningsmiljø og prosjektgruppe må beskrives. Her kan man gjerne skryte litt dersom miljøet man tilhører har utmerket seg positivt, for eksempel gjennom stor/god vitenskapelig produksjon, eller utnevnelser og priser.

Budsjett og arbeidsplan med milepæler hører med i beskrivelsen, og det bør gå tydelig frem hva det søkes midler til, hva eget miljø og samarbeidspartnere skal bidra med, og hvilke arbeidsoppgaver søkeren har ansvar for å gjennomføre i prosjektperioden.

Et viktig punkt i prosjektplanen er etiske overveielser. Dette omhandler både refleksjoner rundt fordeler og ulemper deltagelse i prosjektet kan/vil medføre for de som er med i studien, og hvilken nytte grupper, miljøer og samfunn vil ha av kunnskapen som utvikles. Man bør også gjøre det klart om prosjektet skal vurderes eller er vurdert av regional etisk komité (REK), og om det skal fremlegges for Norsk Samfunnsvitenskaplig Datatjeneste (NSD) for godkjenning.

Avslutningsvis bør man skissere en plan for kunnskapsformidling der det fremgår hvordan man skal sikre at ny kunnskap når frem til dem som kan ha nytte av den. Publisering i form av bøker (monografier) eller artikler i vitenskapelige tidsskrift er viktig og nødvendig, men veien frem til endret praksis forutsetter som regel også spesifikke strategier for å nå brukere, fag-

Vurdering av effektstudier

- Er intervensjonen «sterk nok» til at man kan forvente en effekt?
- Styrke (power): Er utvalget (antall deltagere i studien) stort nok til at man kan påvise en effekt om den er der?
- Hvis det allerede er gjort longitudinelle studier – (før/etter i en gruppe) er det nødvendig å gjenta det?
- Ved randomiserte kontrollerte studier – er intervensjonene i gruppene tilstrekkelige forskjellige?
- Hvordan randomiseres deltagerne?
- Gjør man det som er mulig for å «blinde» de involverte?
- Er pasienttilgangen god nok?

Vurdering av kvalitative studier

- Er det tilfredsstillende beskrevet hvordan og hvorfor utvalget velges?
- Vil datainnsamlingen være tilstrekkelig for å gi et helhetlig bilde av fenomenet (bredde og dybde)?
- Har forskeren gjort rede for konteksten og datainnsamlingen som foregår innenfor?
- Har forskeren gjort rede for sitt teoretiske ståsted og sin faglige bakgrunn?
- Går det klart fram hvordan analysen skal gjennomføres?
- Vil det bli gjort forsøk på å underbygge data (funnene), for eksempel ved å diskutere foreløpige slutninger med studieobjektene, be en annen forsker gjennomgå materialet, eller å få lignende inntrykk fra andre kilder eller ved metodetrianglering?

Tabell 1: Vurdering av henholdsvis effektstudier og kvalitative studier

utøvere, befolkningsgrupper og beslutningstagere.

Sjekk til slutt at prosjektbeskrivelsen gir svar på hva som skal gjøres, hvorfor, hvordan, og med hvem, og få veileder(e) og andre du har tillit til å lese gjennom med kritisk blikk.

Vurdering av søknader om forskningsmidler

Når man skriver søknader kan kunnskap om vurderingsprosess og hvilke faktorer som tillegges vekt i denne være nyttig for å sikre at man er på rett spor og har fått med alle vesentlige elementer. På bakgrunn av egen erfaring fra forskningsutvalget i stiftelsen Helse og Rehabilitering skisseres i det følgende noen punkter som sannsynligvis er felles i behandling og prioritering av forskningssøknader.

En viktig faktor er søkers og veileders kvalifikasjoner. Det er en forutsetning at søker er formelt kvalifisert i form av avlagt mastergrad når søknaden gjelder stipend for å gjennomføre en doktorgrad (4), og tilsvarende at hun eller han har avlagt sin PhD-grad dersom det er midler til et post doc.-prosjekt søknaden gjelder. På samme måte vurderes veileders kvalifikasjoner ut fra vedlagte CV. Hun eller han må ha avlagt doktorgrad og ha kunnskap i det aktuelle fagområdet, bør ha publisert innenfor tema i løpet av de siste årene og kunne dokumentere veiledningserfaring og gjennomføringsevne. Ved søknad om midler til

en doktorgrad må en av veilederne (fortrinnsvis hovedveileder) også ha formell universitetstilknytning, fortrinnsvis til det universitetet stipendiaten skal disputere ved.

Videre vurderes fagmiljø prosjektet er knyttet opp mot. Det teller positivt dersom miljøet er stort og anerkjent, har spisskompetanse på området og kontakt med andre aktuelle miljøer nasjonalt og internasjonalt. Er det planlagt samarbeid på tvers av miljøer bør dette dokumenteres med skriftlige samarbeidsavtaler.

Når det gjelder prosjektbeskrivelsen vil man vurdere hvor godt tidligere forskning på feltet oppsummeres, og hvorvidt studien kan antas å bidra med ny og original kunnskap. Det bør være sammenheng mellom problemstilling, design og metode, og prosjektet bør være realistisk og gjennomførbart innenfor den angitte tidsrammen.

Et svært viktig punkt er vurdering av relevans og originalitet. Mange flotte og godt planlagte prosjekter når ikke opp fordi de i stor grad gjentar tidligere forskning, eller fordi de utforsker fenomen eller ser på sammenhenger som i liten grad tilfører ny eller anvendbar kunnskap. Prosjekter som adresserer nye og/eller utforskede tema eller områder, og hvor nytteverdien for klinisk praksis vurderes som stor, vil derimot som regel vurderes som interessante. Er det i tillegg en god plan for tilbakefø-

ring/implementering i praksis hvor det kommer tydelig frem hvordan dette skal komme brukergruppen/pasientene til gode, styrker dette prosjektet.

Ut fra studiedesign vil man også gjøre vurderinger av hvor godt ulike metodeaspekter er ivaretatt. Mer detaljert informasjon om slike vurderinger knyttet til henholdsvis effektstudier og kvalitative studier fremgår i tabell 1.

Avslutningsvis vil man lese og vurdere om etiske hensyn er ivaretatt, og sjekke at vedlegg i form av CV-er og samarbeidsavtaler er med. Som regel er det mange gode prosjekter og begrenset med midler, og det å ha utelatt nettopp etiske overveielser eller nødvendige vedlegg kan være det som gjør at et ellers godt prosjekt ikke når opp i siste runde. Det kan videre være en fordel om formelle forhold, slik som vurderinger fra regional etisk komité og NSD allerede er i orden, fordi det gjør at man raskt kan starte opp dersom prosjektet får midler.

Noen avsluttende betraktninger

Ergoterapeuter har ingen profesjons-spesifikke finansieringskilder utover NETF's stimuleringsmidler.

Sammenlignet med de fleste vi konkurrerer med i søknadsprosesser er vi dessuten en liten gruppe, og våre søknader blir sjelden vurdert av egne fagfeller. Det blir derfor ekstra viktig at prosjekttema raskt forstås og vurderes som interessant av leseren. Som leser danner man seg fort et førsteinntrykk som blir styrende for vurderingen av søknaden. Det er derfor en god investering å legge arbeid i innledningen av søknaden, å komme raskt til poenget og å unngå lange setninger og mange gjentakelser. Luk også ut «stamme-språk», enten dette er knyttet til profesjon, fagfelt eller forskningstradisjon. Som hovedregel er det også lurt å unngå «jeg»-form, fordi det lett kan fremstå som personlig (i motsetning til vitenskaplig), og fordi man som regel er flere som skal jobbe sammen. Forklar og begrunn hypoteser og valg, og vær på vakt for «innadvendthet» og faglig naivitet i form av for eksempel påstander om egen profesjons fortrefelighet eller uunnværlighet.

Noen ganger kan man også vurdere å fire litt på hjertesakene for å gi prosjektet en «vri» som gjør at det passer bedre inn i satsingsområdet til organisasjonen man søker midler fra. Om det er midler til en doktorgrad man

søker, kan det være på sin plass å minne om at et slikt løp først og fremst er en forskerutdanning. Det meste blir interessant når man dukker ned i det, og man lærer mye nesten uansett hvilke tema prosjektet omhandler.

Til slutt er det viktig å ikke miste motet om søknaden ikke når opp i første omgang. Mange prosjekter har godt av en modningsprosess. Etter-spør derfor vurderingen, bruk denne aktivt til å forbedre søknaden – og prøv igjen! □

Referanser

- (1) Bjørndal A, Flottorp S, Klovning A. Medisinsk kunnskapshåndtering. Oslo: Gyldendal akademisk; 2000.
- (2) Forskningsstrategi for Helse Øst 2005-2007. (lastet ned 02.11.2009). http://www.med.uio.no/shhu/Forskningsstrategi_Helse_SorOst/strategi_endelig_helse_ost.pdf.
- (3) Friis S, Vaglum P. Fra ide til prosjekt. En innføring i klinisk forskning. Tano Aschehoug. 2 ed. Oslo: Tano Aschehoug; 1999.
- (4) Kjekken I, Finset A. 10 råd til ergoterapeuter som vil ta doktorgrad. Ergoterapeuten (norsk) 2006;8:22-5.